

19 november 2007

[U bent niet ingelogd.](#)

In vijf jaar tijd kunnen we de wereld verbeteren

- [Print dit artikel](#)
- [Beluister dit artikel](#)
- [Download editie](#)

Door: [Bart Jan Spruyt](#)

Ruud Koornstra (1964) komt uit Den Haag, waar zijn vader machinist bij de NS was. Zijn grootvader was metselaar en buschauffeur. Zijn vader was later ambtenaar bij de politie en was veertig jaar in overheidsdienst. Tot zijn achttiende zat Koornstra op de Vrije School in Den Haag. Hij werd aangenomen voor de toneelschool, maar hij ging in Leiden twee jaar pedagogiek studeren om ten slotte toch voor het ondernemen te kiezen. Op zijn 22ste begon hij zijn eigen tv-bedrijf, dat hij tot een groot succes maakte ‘zonder kennis of kennissen’.

Koornstra wilde mooie dingen maken en produceerde programma’s als Villa Felderhof en Lingo. Uiteindelijk werd hij de tweede producent van Nederland.

Na vijftien jaar, in 2000, verkocht hij zijn bedrijf aan de VNU. En toen was hij onafhankelijk, 36 jaar oud. Bij Ekris in Nijkerk kocht hij de mooiste en duurste BMW die er was: een X5. Hij wilde een achterbank die je zowel kon verstellen als verwarmen. Dat kon niet allebei tegelijk, en zo iets irriteerde hem. Hij draaide in zijn nieuwe BMW de A28 op en voelde alleen maar een diepe leegte in zichzelf. “Ik ben helemaal niet blij. Is dit het dan?”

Ruud Koornstra’s midlifecrisis begon dus al toen hij nog maar halverwege de dertig was. Hij noemt het achteraf ‘een nauwelijks te beschrijven ervaring’. Hij was er, maar de droom was weg. Op de vluchtstrook van die A28 belde hij zittend op de motorkap zijn vriend en compagnon Friedward Barfod: “Ik heb een probleem. Ik heb een nieuwe droom nodig.”

Hij was getrouwd en had kinderen, en de wereld was verder ‘een

puinhoop'. De nieuwe droom ging zich richten op die wereld, om die 'voor iedereen een beetje beter te maken'. Dat is 'de vonk' die hem sindsdien inspireert. Om de nieuwe droom te realiseren meldde hij zich bij goededoelenorganisaties en bij de overheid. Daar liepen individuen met 'allemaal goede intenties'. Dat wil hij ze wel nageven. Wat ze kunnen, is bijvoorbeeld acute noodhulp verlenen in crisissituaties, bewustwording bij het grote publiek wekken en een politieke lobby starten. Maar een duurzame oplossing verzinnen konden (en kunnen) ze niet. "Het systeem had en heeft duidelijk belang bij het voortbestaan van de problemen." Hij sprak ook met Greenpeace.

In 1992 bracht Greenpeace via het in Duitsland gevestigde bedrijf Greenpeace Solutions een nieuwe technologie op de markt voor koelsystemen. De zogenaamde Greenfreeze-ijskasten gebruikten een alternatief voor freongas, dat de ozonlaag aantast, als koelstof. Koornstra was zeer gecharmeerd van dat idee, en hij zei: "Zoiets wil ik ook gaan doen." Maar hij kreeg te horen dat 'wij dat niet meer doen, omdat dat onze functie niet is'. Greenpeace was er om te schreeuwen en aandacht te trekken, maar daadwerkelijke oplossingen moesten ze voortaan maar aan anderen overlaten.

Hij ging ook praten op het ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking. Daar hebben ze de afgelopen decennia tientallen miljarden aan hulp gelden uitgegeven. "Noemt u mij eens het project dat de afgelopen tien jaar tot de meest duurzame resultaten heeft geleid," was zijn eenvoudige vraag. Hij wilde het graag weten, want dan kon hij dat ook gaan doen. Maar ze bleven het antwoord schuldig. "Ze moeten nog steeds bellen." Koornstra's conclusie: een regering is er niet om te roeien maar om te sturen. Het woord government komt van het Griekse woord voor sturen. De taak van de overheid is om voorwaarden te scheppen en ontwikkelingen in goede banen te leiden. Het oplossen van de problemen zelf is roeien, en daar is de regering niet goed in.

Omdat hij uiteindelijk niets beters wist om de wereld een beetje beter te maken, is hij in 2002 weer een bedrijf begonnen: Tendris, een initiëringmaatschappij voor duurzame ondernemingen. "Ik wist niet waar ik aan begon, maar ik wist wel wat mijn droom was. Een betere wereld, dat was de missie. Geld verdienen. Onafhankelijk blijven, en blijven voortbestaan." Maar wat moesten ze gaan doen? En waar moesten ze beginnen?

Het succes van Tendris begon met de vaststelling dat onze economie is gebaseerd op verspilling. De wetenschappelijke ontwikkeling van de afgelopen eeuw heeft ons veel welvaart gebracht. Maar de technologieën die ten grondslag liggen aan ons oude economische systeem, zorgen ook voor heel veel afval. "Van alle brandstof die een auto verbruikt, wordt slechts 1 procent verbruikt voor beweging. De rest is verspilling. Van alle energie die een gloeilamp verbruikt, gaat slechts 2 procent naar de verlichting. De rest is nutteloze warmte." Technologische innovatie werd zo het credo van Tendris. "De wereld is onherkenbaar aan het veranderen. Vroeger waren er veel minder mensen, de meeste mensen waren arm en er was een overvloed aan natuurlijke hulpbronnen. Nu zijn grote groepen mensen rijk en dreigt er een groot tekort aan natuurlijke hulpbronnen. Stoppen met verspillen, daar gaat het dus om." Dat vraagt om grondige aanpassingen, om een nieuwe stijl van ondernemen. Het bewustzijn deel uit te maken van het rijke Westen, een eiland

omspoeld door armoede en achterstand, heeft bij de meeste mensen tot niet meer dan de 'fase van de aflaat' geleid: ze geven geld weg aan goede doelen, en ze werpen daarmee de last van zich af die op hun geweten rust. Anderen geven niet, maar investeren puur bedrijfsmatig. Er ontstaat echter ook een nieuwe manier van ondernemen: social venturing, duurzaam ondernemen. Het gaat daarbij om investeringen in goede, maatschappelijk gewenste, duurzame producten en projecten die op de markt uit zichzelf niet van de grond zouden komen. Maar die investeringen moeten op den duur wel tot rendement leiden en onafhankelijk verder kunnen. Social venturing richt zich op investeringen die, na verloop van tijd, zowel economisch verantwoord als duurzaam zijn en een bijdrage moeten leveren aan hardnekkige maatschappelijke problemen waar noch de markt, noch de maatschappelijke organisaties, noch de overheid een antwoord op hebben. En dus richtte Ruud Koornstra samen met ingenieur Taco Neeb Tendris Solutions op en gingen zij op zoek naar 'dissidente techneuten' die bij de gevestigde bedrijven hun ei niet kwijt konden en in garages en schuurtjes stonden te experimenteren. "Zeven Willie Wortels die elders werden uitgelachen." Hij bracht ze in een lab bij elkaar, een ruimte van vierhonderd vierkante meter in Nederhorst den Berg, en hij gaf ze ruimte om de dingen te doen waar ze goed in zijn, samen met andere uitvinders, specialisten, adviseurs en andere ondernemingen.

Het is prachtig om nieuwe, revolutionaire producten te ontwikkelen, maar er moeten ook mensen zijn die die producten afnemen. "Een nieuw product ontwikkelen is minder moeilijk dan die producten daadwerkelijk verkopen. En je bent altijd weer geneigd die beginnersfout te maken: te denken dat de industrie en de consument op jouw producten zitten te wachten. Je moet ervoor zorgen dat jouw product bekend wordt en bij de klant terechtkomt, dwars door de boycot en het verzet van de gevestigde orde heen."

Ruud Koornstra besloot om eerst geld te gaan verdienen met groene stroom. In 2002 richtte hij het bedrijf Oxxio op, (aanvankelijk Durion, vóór de fusie in 2004 met Energiebedrijf.com) als dochterbedrijf van Tendris. Oxxio richtte zich op het inkopen en verkopen van uitsluitend groene stroom, stroom dus die niet is opgewekt door fossiele brandstoffen maar door biomassa, zon, wind of waterkracht. Tegelijkertijd slaagde Oxxio erin om die stroom te leveren tegen een lager tarief dan dat van grijze stroom. "Aanvankelijk was dat mogelijk via overheidssubsidies, waardoor energiebedrijven groene stroom met korting konden aanbieden. Toen de subsidie na twee jaar wegviel, konden wij ermee doorgaan, omdat we onze organisatie zo efficiënt mogelijk hadden opgezet. We hadden bijvoorbeeld onze administratie volledig geautomatiseerd; rekeningen kregen klanten via het internet. We wisten waar we groene stroom moesten halen, uit heel Europa, en we wisten hoe we het snel en efficiënt bij onze klanten moesten krijgen."

Een keuze voor groene stroom wordt dus financieel beloond, zonder subsidie van wie of wat dan ook. "Potentiële klanten accepteerden dat aanvankelijk niet omdat ze het niet geloofden." Dus richtte Koornstra een callcenter in, waar twaalfhonderd bellers mensen direct benaderden. In de hoogtijdagen verkochten ze tienduizend contracten per week. Oxxio heeft inmiddels ongeveer 900.000 klanten (huishoudens en bedrijven) voor stroom en gas, en het werkt met een staf van negentig mensen. Ter vergelijking: Delta in Zeeland heeft 200.000 klanten en 1300 werknemers. Als vierde energiemaatschappij van Nederland is Oxxio inmiddels

overgenomen door Centrica. “De verkoop kon plaatsvinden omdat de duurzaamheid van Oxxio’s activiteiten gewaarborgd was en blijft.”

Een ander succes is de introductie van de led-lamp. Bij de gloeilamp wordt dus maar 2 procent van de energie daadwerkelijk omgezet in licht, en de rest in warmte. Spaarlampen zijn efficiënter, maar die geven lelijk licht en bevatten bovendien veel gevaarlijke stoffen als kwik en fosfor – ze mogen dan ook niet bij het gewone afval maar moeten als chemisch afval worden verwerkt. “Spaarlampen zijn lelijk en verouderd, en daarom mislukt de introductie ervan.” Led(light-emitting diode)-lampen zijn lichtgevende halfgeleiders. Ze produceren nauwelijks warmte en zijn nog efficiënter dan spaarlampen. Ze bevatten nauwelijks gevaarlijke of giftige stoffen, gaan tot dertig jaar mee en zijn dus echt duurzaam. Het probleem van led-lampen was lange tijd dat ze geen mooi, wit licht konden produceren; en ook niet fel genoeg waren om dienst te doen als lamp. Philips en Japanse bedrijven zijn al jaren bezig met de verdere ontwikkeling van deze technologie. Maar het was John Rooyants van Lemnis Lighting, een dochteronderneming van Tendris, die de eerste led-lamp ontwikkelde die mooi en warm licht geeft vergelijkbaar met een 40-watt-gloeilamp. Lemnis Lighting heeft vestigingen in Den Bosch en in Californië. In de VS wordt de onderneming geleid door Warner Philips, achterkleinzoon van Anton Philips.

Honderd jaar geleden begon Anton Philips met het produceren van gloeilampen; hij verkocht zijn producten eerst in Rusland, omdat het daar het donkerst was. Daaruit is een grote lampenfabriek ontstaan. Vervolgens heeft die het bij de oude vertrouwde gloeilamp gehouden.

“In de Verenigde Staten bestonden ooit zo’n vijftig bedrijven die kranen en graafmachines maakten. Na de introductie van de nieuwe hydraulische techniek bleven er van die vijftig, in een periode van vijftien jaar, slechts twee over. Nieuwe uitvindingen hebben altijd een kannibaliserende uitwerking op een markt. Daarom gaan Philips, Siemens en General Electric ook heel veel markt verliezen. Zij zouden het ook wel kunnen, een goede led-lamp maken en verkopen, maar nieuwe bedrijven doen het beter, omdat ze niet de sores aan hun hoofd hebben die de oude industrieën belemmeren op de weg naar vernieuwing.”

De introductie van de led-lamp stuit dan ook op scepsis en tegenstand. Onlangs was Koornstra op een congres over maatschappelijk verantwoord ondernemen, waar ook minister Jacqueline Cramer van Milieu aanwezig was. Zij had net verkondigd dat ze de gloeilamp wilde gaan verbieden en op grote schaal gaan vervangen door spaarlampen.

“Daarover ontstond een stevige discussie, met onder meer ambtenaren, mensen van de Technische Universiteit Eindhoven en mensen van Philips, waarbij velen zeiden te denken dat de techniek nog lang niet klaar was voor een alternatief voor de gloeilamp. Ik ging daartegen in, en ook tegen het idee om dan in te zetten op spaarlampen. Maar ik kreeg weinig kans om mijn verhaal te houden. Aan het slot van de bijeenkomst mocht ik nog één vraag stellen aan minister Cramer: “Wilt u verkering met mij? Want uiteindelijk gaat het om de liefde.” Zij antwoordde gevat: “Nee, maar ik wil wel een afspraakje.” Samen met Carlos, zoon van prinses Irene, ben ik toen naar haar ministerie gegaan en daar hebben we een presentatie van tweeënehalf uur gehouden. ‘Maar een led-lamp geeft geen licht,’ riep er iemand. ‘Oh nee?’ zei ik, ‘doet u dan even het licht uit.’ Daarna heb ik als een soort lantaarnpaal een lampje in de lucht gehouden.”

En dat heeft gewerkt: met steun van minister Cramer en burgemeester Opstelten zijn er nu drie straten in Rotterdam (onder andere een deel van de Kralingseweg, waar Opstelten zelf woont) die als experiment door led-lampen worden verlicht. En inmiddels heeft minister Cramer aangegeven dat ze wil dat in 2010 alle straten in Nederland met led-lampen worden verlicht. “Dat zou een enorme besparing van energie opleveren. En het is mogelijk!”

Maar ook over de grens vinden de led-lampen van Koornstra aftrek. Het Clinton Climate Initiative (CCI), een initiatief van de William J. Clinton Foundation, de liefdadigheidsorganisatie van Bill Clinton, heeft veertig steden over de hele wereld ervan overtuigd om zich toe te leggen op energiebesparing: ze hebben verklaard in 2011 50 procent minder CO₂ uit te willen stoten. Clinton's organisatie ging vervolgens voor hen op zoek naar de technologieën om dit mogelijk te maken. “En na ons langdurig en uitvoerig te hebben onderzocht, heeft hij vervolgens Lemnis Lighting benaderd en uitgekozen om aan die gemeenten led-lampen te leveren. En omdat Clinton's organisatie vertrouwen heeft in ons en in onze technologie, brengt hij ons in contact met andere instanties die onze led-lampen kunnen gebruiken, zoals winkelketens.”

Lange tijd was het gebruikelijk dat milieuorganisaties juist ageerden en protesteerden tegen bedrijven. “Daar moeten we dus vanaf. Als bedrijven, maatschappelijke organisaties en de overheid eindelijk gaan samenwerken in plaats van elkaar tegen te werken, kunnen we in vijf jaar de wereld veranderen.”

Ruud Koornstra is nu vijf jaar bezig met Tendris, en het bedrijf is een groot succes. Maar Koornstra stelt tot zijn spijt vast dat hij desondanks in Nederland nog geen echte navolgers heeft gevonden. “Milieu en klimaat zijn nu een hype, en daarvan kunnen we gebruik maken om iets te demonstreren. En dan verwacht ik dat onze nieuwe manier van denken en ondernemen gemeengoed zal zijn. Zelf moeten we dan allang weer met andere dingen bezig zijn. In welke richting ik denk? Ik denk dat het er in de nabije toekomst vooral om zal gaan dat de gehele samenleving zich van de nieuwe problemen bewust wordt en dat er een cultuuromslag op gang komt. Je ziet het nu al bij kinderen. Het gaat ze niet alleen om prestige en poen, maar om een balans tussen welvaart en welzijn.

“Nieuwe initiatieven in het onderwijs en de gezondheidszorg, en de politieke vertaling daarvan, dat zal centraal komen te staan. Vergelijk het hele proces met de ontdekking van het perspectief in de teken- en schilderkunst. Na die ontdekking was er geen weg meer terug. Nu hebben we nog een economie die grotendeels op verspilling gebaseerd is. We gebruiken nog steeds op grote schalen gloeilampen die al honderd jaar slecht zijn. We gooien ons afval en rotzooi toch ook niet meer in de gracht? “Er komt een moment waarop iedereen denkt: zo hoort het niet. We gaan het anders doen. Successen die de juistheid van het alternatief bewijzen, zullen leiden tot een mentaliteitsomslag, en dan zal de politiek wel volgen. Op dat moment zal de wereld een beetje beter zijn en zal ik daar door het najagen van mijn droom een kleine bijdrage aan hebben geleverd.”

» [Log in](#) of [neem een abonnement](#) om de rest van het artikel te lezen.

[login](#) om te reageren op dit artikel

Meer artikelen van deze auteur

- [1] [Wat is er mis met ons onderwijs?...](#)
- [3] [Ian Buruma ook in de VS door het...](#)
- [3] [Spreiding? Wat valt er te...](#)
- [4] [Vrijheid van een homo is ook...](#)
- [6] [Dubbele nationaliteit is een...](#)

©2007 Opinio Media B.V. - disclaimer
Powered by I&DT